

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Twitter: @bardharstad

Bård Harstad

Den beste politikken kan være vanskeligst å innføre

Spillteori forklarer når den beste politikken stoppes i forhandlingene om partene er polariserte. Med færre i regjering åpner det seg et større handlingsrom.

● **Hvorfor er det så vanskelig å innføre god politikk?**

Det er forfriskende med nye ministre som tar fatt på arbeidet med ny glød. Unge politikere har (som mange andre) et ønske om å gjøre verden bedre. De har for lengst sett nok av tøvette symbolpolitikk i saker der det klart finnes bedre løsninger.

Erfarne ministre har imidlertid lært at det er vanskelig å bli enige om god politikk. Paradoksalt nok er det ofte enklere å innføre ineffektiv symbolpolitikk, selv i saker der en skulle tro at alle er tjent med noe bedre.

Enhver politiker eller DN-leser vil nok ha sine egne eksempler i tankene. Også for en økonom som meg er det lett å peke på politikk det er bred faglig støtte for:

→ **Gronne skatter:** Det vi skattlegger, får vi mindre av. Derfor bør vi redusere skatt på arbeid og heller skattlegge utslipp og naturinngrep. Grønn skattekomisjon konkluderte i 2015 akkurat som i 1996: Det er smart å skattlegge aktiviteter som gir negative bieffekter, eller «eksternaliteter» som økonomer kaller dem. Tidligere har jeg selv vist til eksempler som skogsdrift, hytteutbygging, og vindmøller.

→ **Veiprising:** Det er stor faglig enighet om at det er mer presist med elektronisk veiprising enn bomstasjoner, selv om også dét er bedre enn inngenting. Veiprising gir sjåføren nøyaktig informasjon om hvor og når det lønner seg å kjøre for å unngå kø og andre eksternaliteter.

↑ Når partene forventer mindre uenighet i fremtiden, vil de lettere kunne innføre den beste politikken nå. Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn (V) og olje- og energiminister Tina Bru (H) fikk presentert rapporten Klimakur 2030 i slutten av januar til høyre miljødirektør Ellen Hambro. Foto: Ole Berg-Rusten / NTB Scanpix

→ **Grunnrenteskatt:** Fellesskapets ressurser har en verdi som bør skattlegges og komme alle til gode. Vi har grunnrenteskatt på olje og vannkraft, for eksempel, så fagfolkene som argumenterer mot lakseskatt er naturlig nok i mindretall.

→ **Samferdsel:** Skal vi nå klimamålsetningene må vi reise kollektivt. Investeringene i jernbane kaster nok av seg om en reduserer avkastningskravet for langsiktige beslutninger, slik de fleste økonomer er enige om at vi bør gjøre.

→ **Iskanten:** Faglig synes det stor enighet om at oljeutvinning bør begrenses i nord av økologiske hensyn. I så fall er det også fornuftig å dele på byrden gjennom en internasjonal avtale om utvinningsmoratorium i Arktis, på samme måte som vi har klart å innføre et moratorium på fiske der.

Leseren har sikkert flere forslag til god politikk som ikke er innført. Isteden ser vi ofte symbolpolitikk eller mindre effektiv politikk.

Paradokset har bidratt til et nytt felt i samfunnsøkonomi, nemlig politisk økonomi, der det politiske spillet inngår i de økonomiske modellene. Etter flere års forskning har jeg med tre kolleger endelig kommet i mål med en mulig forklaring på paradokset:

I politiske forhandlinger er det flere parter som har rett. For eksempel må flere regjeringspartier bli enige. I tillegg er politikk ofte langvarig, slik at dersom partene faktisk blir enige om en politikk så blir den ofte stående helt til partene blir enige om at den skal fjernes. En populær og effektiv politikk blir imidlertid vanskelig å fjerne i fremtiden, selv om behovet for regulering bortfaller, fordi en av partene kan se seg tjent med den likevel. Gronne skatter, som

gir etterlengtede skatteinntekter til venstresiden, kan være et slikt eksempel. Når høyresiden forstår at det blir vanskelig å fjerne skatten i fremtiden, selv om behovet for regulering skulle bli redusert, så blir høyresiden uvillig til å innføre skatten selv om den er ønskelig akkurat nå.

Det er imidlertid lettere å fjerne mindre attraktiv politikk, og derfor blir det også lettere å innføre slike.

Jo mer polariserte partene er, jo verre blir dette problemet: Om en politikk blir enda mer attraktiv for én part, så er det mindre sannsynlig at den vil bli fjernet senere. Dermed blir den andre parten mindre villig til å innføre politikken selv om det kan være stort behov for politikken akkurat nå. Er polariseringen stor vil ikke partene kunne bli enige om annet enn symbolpolitikk.

Problemet reduseres om det blir færre med vetorett i regjeringen, eller om den politiske avstanden mellom ytterpunktene innad i regjeringen blir mindre. I en slik ny situasjon vil partene forvente mindre uenighet dersom de i fremtiden diskuterer hvorvidt dagens politikk skal endres eller ei. Når partene forventer mindre uenighet i fremtiden, vil de lettere kunne innføre den beste politikken nå.

Den 20. januar brøt ett av regjeringspartiene ut. Den politiske avstanden innad i regjeringen ble mindre. Basert på logikken over kan vi derfor forvente at det blir lettere å innføre god politikk enn det var tidligere. Akkurat dét kan alle være tjent med: Ja, selv partiet som frivillig oppga sin vetorett kan være tjent med dette, ifølge vår analyse.

Følg Bård Harstad på Twitter: @bardharstad

→ Mer debatt side 34-35

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.